

Saveti za rad na veštinama deteta namenjeni roditeljima i starateljima

Testiranje dece pre polaska u školu namenjeno je tome da se detetu obezbedi što je moguće prijatniji polazak u školu. Ovde možete da pronađete praktične primere o tome kako da na najbolji način pomognete svom detetu, ako postoji potreba za tim. Kako bi ove mere uspele, okvirne principe predstavljene u ovoj brošuri treba da primenjujete u roditeljskom i porodičnom okruženju.

1. Fonologija

Fonološka svesnost između ostalog podrazumeva sposobnost podeliti reči na slogove, sposobnost rimovanja i prepoznavanja glasova u okviru reči. Naročito je važna sposobnost razumevanja izgovorenih glasova koja se uglavnom razvija istovremeno sa ranim sticanjem uvida u pisani jezik. Fonološka svesnost zajedno sa mogućnošću brzog prisećanja reči predstavlja važnu sposobnost kada se započinje učenje čitanja.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Pesmice:** Pesmicu bira odrasla osoba ili samo dete i zatim je recituje/vežba, na primer, „Sedi žaba sama, na listu lokvanja...”
- **Igra sa kockicama:** Pronađite reči koje sadrže jedan, dva ili tri sloga, pri čemu se broj slogova određuje bacanjem kockice (maksimalan broj je 3, na primer, jedan slog: pas; dva sloga: kra-va; tri sloga: li-si-ca)
- **Slova:** Debelom olovkom napišite veliko slovo na papiru A4 i zatim zalepite listove papira lepljivom trakom na određene predmete, na primer, zalepite „S” na sto.

2. Slova i glasovi

Kada čitate detetu, pružite mu prvi uvid u pisani jezik. Na taj način ćete probuditi interesovanje deteta za slova i ono će početi da razume da slova grade posebne glasove. Deca često postavljaju pitanja o slovima ili se raduju kada prepoznaju određena slova u svakodnevnom životu. Da biste pomogli detetu da stekne ovu veštinu, trebalo bi da uključite učenje slova u igre u vezi sa fonološkom svesnošću.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Čaše sa slovima:** Ova igra podrazumeva lepljenje papirića sa slovima na čaše i stavljanje malih predmeta u čašu čiji naziv počinje slovom koje je zalepljeno na čašu.

- **Igra rečima:** Porodica reči „životinje”, koje životinje nam padaju na pamet? Naizmenično se imenuju različite životinje, dete ili odrasla osoba jasno ponavlja poslednje slovo u reči i ono ujedno predstavlja prvo slovo u imenu sledeće životinje, na primer, medved – D: dabar – R: ris – S: slon itd. (dodatne porodice reči, na primer, životne namirnice, odeća, igranke, alati itd.)

3. Prepoznavanje količine i broja

Bebe mogu da prepoznaju količinu („koliko”) znatno pre nego što steknu razumevanje brojeva. U svakodnevici deca prilično rano dolaze u dodir sa brojevima. Kada na tanjiru sa kolačima ostanu još tri kolača i kada se u isto vreme izgovori broj (= tri), onda dete može da dovede taj broj u vezu sa opaženom količinom. Deca razumeju reči „više” i „manje” ili „veće” i „manje” i mogu da prime ne ova saznanja ne samo pri upoređivanju količine, već i pri upoređivanju izgovorenih i napisanih brojeva.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Prepoznavanje brojeva, delova i različitih količina:** Na primer, pri kupovini pružite detetu namirnice u korpi za kupovinu i glasno izgovorite broj: **2 (dve)** jabuke, **1 (jedan)** tetrapak mleka, **3 (tri)** jaja itd.
- **Spontano prepoznavanje količina na osnovu svakodnevnih predmeta:** U ovoj aktivnosti treba da zatražite detetu da spontano prepozna/proceni broj izloženih predmeta, a zatim ih i sami prebrojite radi kontrole.

4. Brojanje

Za razvoj matematičkih veština neophodno je razumevanje postupaka sa brojevima i strukturisanja količina. Deca i pre polaska u školu znaju da svakom izbrojanom predmetu mora da se dodeli određeni broj. Ona ujedno znaju da broje do 10 ili i preko toga. Uz odgovarajuće vežbe možete da pomognete detetu da razvije fleksibilnije veštine koje uključuju brojeve.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Sakupljajte predmete iz prirode** (npr. listove, grančice, cveće itd.) tokom šetnje i **kasnije ih prebrojite**.
- **Svakodnevne situacije:** Na primer, postavljanje stola: „Koliko nam tanjira treba danas?“

5. Kratkoročna memorija

Kratkoročna memorija je sposobnost kratkotrajnog pamćenja važnih informacija koje su neophodne za rešavanje određenih zadataka. Ako dete prepričava određeni događaj, ono mora tokom pričanja da se osloni na kratkoročnu memoriju kako bi utvrdilo koje je detalje već ispričalo i koje tek treba da ispriča. Ova veština je značajna za brojne svakodnevne aktivnosti, a ima naročitu važnost pri učenju čitanja, pisanja i računanja.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Pakovanje kofera:** „U kofer pakujem...“, sledeći u redu imenuje neki drugi predmet i sve do tada spakovane predmete. Igra se završava kada dete promeni redosled predmeta ili zaboravi na neki predmet u nizu.
- **Igra pamćenja:** U ovoj igri možete da koristite iste ili različite predmete koje svakodnevno koristite. Stavite, na primer, 5 bojica pred dete, ono treba da obrati pažnju na te predmete i njihov redosled; dete zatvara oči i tada promeni broj ili redosled predmeta; dete otvara oči i treba da kaže šta se promenilo.

6. Usredsređenost na rad (pažnja) – istrajnost i održavanje pažnje

Deca i pre polaska u školu razvijaju usredsređenost na rad koja im omogućava da obave i one zadatke koje nisu sami izabrali i da ih sprovedu do samog kraja uz istrajnost i preciznost.

7. Usredsređenost na rad (pažnja) – motivacija

U godini pre polaska u školu deca uvek uspešnije i lakše sprovode aktivnosti do kraja kada im je motivacija na visokom nivou. Oni se najpre oslanjaju na dobronamernu podršku odraslih osoba, ali i postepeno osmišljavaju bolje strategije kako bi sami sebe motivisali.

Mogućnosti za svakodnevno vežbanje usredsređenosti na rad:

Uvek treba istovremeno raditi na veštinama istrajnosti i održavanja pažnje, kao i na motivaciji! **Nemojte da prekidate aktivnosti deteta ako je to moguće** (na primer, zato što je odrasla osoba nestrpljiva)!

- **Podržite samostalnost pri svakodnevnim aktivnostima:** samostalno oblačenje i svlačenje, sipanje pića, mazanje kriške hleba, pomaganje pri kućnim poslovima (npr. postavljanje stola);
- Podstaknite dete da **započete aktivnosti sprovede do kraja** (na primer, pravljenje nekog oblika, završavanje crteža, igranje društvene igre do kraja)

8. Grafomotorika

Grafomotorika se odnosi na sposobnost crtanja određenih znakova i oblika na papiru pomoću bojica. Dobro uvežbana grafomotorika olakšava učenje pisanja više u odnosu na kreativno crtanje, koje je u predškolskom razvoju takođe veoma važno.

Mogućnosti za svakodnevni rad na ovoj veštini:

- **Stavite detetu na raspolaganje raznovrstan pribor za crtanje, bojenje i ručni rad**
- **Zajedno crtajte, bojite i bavite se ručnim radom**
- **Ojačajte mišićnu snagu šaka i prstiju kod deteta,** na primer, mešenjem testa ili plastelina, cepanjem papira

Okvirni principi za svakodnevni rad na veštinama deteta

Na šta treba da obrati pažnju roditelj ili staratelj?

- Rad na veštinama treba da bude zabavan i da se sprovodi kroz igru!
- Uključite rad na veštinama u porodičnu svakodnevnicu!
- Rad na veštinama treba da se odvija u malim koracima koji se jednostavno savlađuju!
- Često ponavljanje predstavlja prednost!
- Budite strpljivi i nemojte da namećete pritisak detetu!
- Hvalite i motivišite dete u dovoljnoj meri i dok je aktivnost u toku!
- Pažljivo korigujte dete ukoliko pogreši! Vaše dete treba da oseća neprekidan osećaj postignuća.

